

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2012,
kterým se mění zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, a další
související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o doplňkovém penzijním spoření

Čl. I

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, se mění takto:

1. V § 10 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „V rozporu se zásadou rovného zacházení není poskytování rozdílné výše příspěvku zaměstnavatele v závislosti na rizikovosti, obtížnosti nebo namáhavosti vykonávané práce, pokud je to ujednáno v kolektivní smlouvě nebo stanoveno ve vnitřním předpise zaměstnavatele.“.
2. V § 15 odst. 2 se na konci písmene b) doplňují slova „a datum narození účastníka,“.
3. V § 16 odst. 3 písm. c) se na konci bodu 2 doplňují slova „a datum narození účastníka,“.
4. V § 18 odst. 5 písm. c) se na konci bodu 2 doplňují slova „a datum narození účastníka,“.
5. V § 20 odst. 1 úvodní části ustanovení se slovo „c),“ zrušuje.
6. V § 20 odst. 1 písm. a) se slova „60 let“ zrušují a za slovo „účastníka“ se vkládají slova „, který je o 5 let nižší než věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod stanovený podle § 32 zákona o důchodovém pojištění,“.
7. V § 20 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:
„(3) Podmínkou vzniku nároku účastníka na dávku uvedenou v § 19 písm. c) je
 - a) dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod stanoveného podle § 32 zákona o důchodovém pojištění a
 - b) trvání spořicí doby v délce nejméně 60 kalendářních měsíců; smlouva o doplňkovém penzijním spoření může stanovit delší spořicí dobu, která však nesmí přesáhnout 120 kalendářních měsíců.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

8. V § 20 se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Při stanovení věku podle odstavce 1 písm. a), odstavce 3 písm. a), § 22 odst. 4 písm. c) a § 23 odst. 6 písm. c) se u žen postupuje stejně jako u mužů stejného data narození.“.

9. V § 22 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „, nebo nejméně 2 roky v případě dávky splňující podmínky podle odstavce 4“ a na konci odstavce 2 se doplňují věty „V žádosti o dávku splňující podmínky podle odstavce 4 účastník uvede zdravotní pojišťovnu, u které je pojištěn podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění. Účastník sdělí bez zbytečného odkladu penzijní společnosti změnu zdravotní pojišťovny, pokud k ní dojde během doby výplaty dávky podle odstavce 4.“.

10. V § 22 odst. 3 se na konci textu věty první doplňují slova „; to neplatí, jde-li o starobní penzi na určenou dobu podle odstavce 4“.

11. V § 22 se doplňují odstavce 4 až 6, které znějí:

„(4) Penzijní společnost je povinna oznámit účastníkovi, zdravotní pojišťovně podle odstavce 2 a České správě sociálního zabezpečení nejpozději v den vyplacení první splátky den zahájení vyplácení starobní penze na určenou dobu a nejpozději v den vyplacení poslední splátky den ukončení vyplácení starobní penze na určenou dobu, jestliže v době započetí vyplácení starobní penze na určenou dobu

- a) splátka činí alespoň 30 % průměrné mzdy v národním hospodářství vyhlášené Ministerstvem práce a sociálních věcí podle zákona upravujícího zaměstnanost za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, v němž započalo vyplácení starobní penze na určenou dobu,
- b) je sjednána výplata splátek v neklesající výši, měsíčně, bez možnosti výplatu přerušit nebo pozastavit a
- c) výplata splátek je rozvržena tak, aby skončila nejdříve dosažením důchodového věku příjemce potřebného pro vznik nároku na starobní důchod stanoveného podle § 32 zákona o důchodovém pojištění sníženého o 3 roky.

(5) Penzijní společnost oznámí skutečnost uvedenou v odstavci 4 zdravotní pojišťovně a České správě sociálního zabezpečení elektronicky.

(6) V případě, že prostředky účastníka v průběhu vyplácení již nedostačují k výplatě splátky podle odstavce 4, penzijní společnost vyplatí zbývající prostředky účastníka v termínu pro výplatu nejbližší splátky.“.

12. V § 23 se na konci textu odstavce 3 doplňují slova „, nebo nejméně 2 roky v případě této penze splňující podmínky podle odstavce 6“.

13. V § 23 se doplňují odstavce 6 až 8, které znějí:

„(6) Pojišťovna je povinna oznámit účastníkovi, zdravotní pojišťovně podle odstavce 8 a České správě sociálního zabezpečení nejpozději v den vyplacení první splátky den zahájení vyplacení doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu a nejpozději v den vyplacení poslední splátky den ukončení vyplacení penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu, jestliže je doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu vyplácena

- a) tak, že první splátka činí alespoň 30 % průměrné mzdy v národním hospodářství vyhlášené Ministerstvem práce a sociálních věcí podle zákona upravujícího zaměstnanost za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, v němž započalo vyplacení doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu,
- b) v neklesající výši, měsíčně, bez možnosti výplatu přerušit nebo pozastavit a
- c) tak, aby výplata splátek, pokud jde o penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu, skončila nejdříve dosažením důchodového věku příjemce potřebného pro vznik nároku na starobní důchod stanoveného podle § 32 zákona o důchodovém pojištění sníženého o 3 roky.

(7) Pojišťovna oznámí skutečnost uvedenou v odstavci 6 zdravotní pojišťovně a České správě sociálního zabezpečení elektronicky.

(8) Jde-li o penzi splňující podmínky podle odstavce 6, sdělí účastník pojišťovně při uzavření pojistné smlouvy zdravotní pojišťovnu, u které je pojištěn podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění. Účastník sdělí bez zbytečného odkladu pojišťovně změnu zdravotní pojišťovny, pokud k ní dojde během doby výplaty dávky podle odstavce 6.“

14. V § 24 odst. 1 písm. a) se za slovo „účastníkovi“ vkládají slova „za podmínek podle § 20 odst. 3, a pokud mu z určené části prostředků nebyla zahájena výplata dávky uvedené“ a slova „místo dávek uvedených“ se zrušují.

15. V § 160 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno h), které zní:

„h) poruší povinnost podle § 22 odst. 4.“

16. V § 161 odstavec 1 zní:

„(1) Pojišťovna se dopustí správního deliktu tím, že

- a) uzavře pojistnou smlouvu v rozporu s § 23 odst. 2 nebo 3,
- b) poruší některou z povinností podle § 23 odst. 5, nebo
- c) poruší povinnost podle § 23 odst. 6.“

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. II

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 93/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 133/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 159/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 265/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 177/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb. a zákona č. 470/2011 Sb., se mění takto:

1. V § 83 odst. 3 větě první se slova „až j)“ nahrazují slovy „až k)“.
2. V § 86 odst. 5 větě první a čtvrté se slova „až j)“ nahrazují slovy „až k)“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o daních z příjmů

Čl. III

V § 6 odst. 9 písm. p) úvodní části ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 575/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 346/2010 Sb. a zákona č. 428/2011 Sb., se částka „24 000“ nahrazuje částkou „30 000“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o důchodovém pojištění

Čl. IV

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb. a zákona č. 470/2011 Sb., se mění takto:

1. V § 16 se na konci odstavce 4 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno k), které zní:
„k) pobírání starobní penze na určenou dobu, doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod stanoveného podle § 32, pokud jsou splněny podmínky stanovené v § 22 odst. 4 nebo § 23 odst. 6 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.“
2. V § 16 odst. 8 větě první se slova „až j)“ nahrazují slovy „až k)“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

Čl. V

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 2/1998 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona

č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 167/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 459/2000 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 455/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 422/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 438/2004 Sb., zákona č. 123/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 47/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 117/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 245/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 340/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 57/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 137/2008 Sb., zákona č. 270/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 59/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 298/2011, zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 369/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb. a zákona č. 1/2012 Sb., se mění takto:

1. V § 7 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno q), které zní:

„q) příjemci starobní penze na určenou dobu, doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle § 32 zákona o důchodovém pojištění, pokud jsou splněny podmínky stanovené v § 22 odst. 4 nebo § 23 odst. 6 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření; při stanovení tohoto věku u žen se postupuje stejně jako u mužů stejného data narození.“

2. V § 7 odst. 2 se za slova „až i)“ vkládají slova „a q)“.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl. VI

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2013.

Důvodová zpráva

A. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platné právní úpravy

Matérie upravovaná navrhovaným zákonem se dotýká zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované úpravy

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, a další související zákony vytváří v rámci III. pilíře penzijního systému mechanismus dávek, tzv. předdůchodů, které při splnění zákonných parametrů umožní osobám ve věku blízkém důchodovému věku řešit finanční zabezpečení v případě tíživé životní situace.

Smyslem úpravy dávek ze III. pilíře penzijního systému je umožnit, aby osoby ve věku blízkém důchodovému věku měly možnost čerpat peníze ze systému doplňkového penzijního spoření před dosažením důchodového věku, tedy v období, které pro ně může být obtížné z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce. Zároveň je cílem zajistit, aby pobírání těchto dávek nemělo dopad na výši důchodových nároků z průběžného I. pilíře a na veřejné zdravotní pojištění těchto osob.

Nárok na dávky ze III. pilíře, konkrétně na výplatu starobní penze na určenou dobu, úhrady jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo úhrady jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu, vznikne dosažením věku účastníka, který je o pět let nižší, než věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod podle zákona o důchodovém pojištění.

Výjimku tvoří jednorázové vyrovnání, na které vznikne nárok až dosažením důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění. Pro vznik nároku na jednorázové vyrovnání byla zvolena podmínka dosažení jiné věkové hranice než u penzí, a to z důvodu naplnění cíle zákona, na základě něhož mají vznikat nároky na dávky, které by měly být vypláceny podle individuálního uvážení a potřeb účastníka po určité období před dosažením důchodového věku, nebo od určitého období před dosažením důchodového věku, kdy lze předpokládat ztíženou uplatnitelnost účastníka na trhu práce, případně jiné životní obtíže.

Navrhované řešení by také umožňovalo kombinaci dávek, která je již ve stávajícím návrhu obsažena, tj. účastník by mohl zvolit výplatu penze jen z části svých prostředků, kterou si sám určí, a zbývající část by čerpal formou vybrané dávky po dosažení důchodového věku. Vzhledem k navrhovaným navazujícím dopadům do systému důchodového pojištění a zdravotního pojištění, bude muset účastník při případné volbě kombinace zvážit, zda ovšem splní nebo nesplní podmínky dané zákonem pro přiznání doby pobírání tzv. předdůchodu jako vyloučené doby pro účely důchodového pojištění a zařazení do kategorie státních pojištěnců pro účely zdravotního pojištění (viz níže).

Má-li dávka ze III. pilíře naplňovat výše uvedený smysl a účel zákona o doplňkovém penzijním spoření, je potřeba zajistit, aby doba pobírání této dávky neměla negativní vliv na výši důchodových nároků z I. pilíře. Proto byla zvolena varianta, že období, kdy účastník bude pobírat dávku ze III. pilíře, bude pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu v systému důchodového pojištění při splnění určitých podmínek (viz níže) považováno za vyloučenou dobu, a to až do dne dosažení důchodového věku. Tím budou vyloučeny negativní dopady na výši budoucího starobního důchodu přiznaného podle zákona o důchodovém pojištění v případech, kdy po určité období, po které bude tato dávka pobírána, nebude poživatel této dávky vůbec účasten základního důchodového pojištění, případně účasten bude, a to z titulu výdělečné činnosti vykonávané v pouze „kratším pracovním úvazku“ zakládajícím účast na pojištění, avšak s velmi nízkým příjmem.

Zároveň je nutné zajistit zdravotní pojištění příjemců dávek ze III. pilíře. V tomto ohledu se navrhuje, že v období pobírání těchto dávek budou účastníci považováni za státní pojištěnce.

Uvedené výhody v systému důchodového pojištění a veřejného zdravotního pojištění však budou mít jen ti příjemci dávek, jejichž dávka z doplňkového penzijního spoření bude splňovat následující podmínky:

- jednotlivá splátka bude muset dosahovat výše alespoň 30 % průměrné mzdy,
- výplata splátek bude sjednána v neklesající výši,
- dávka bude vyplácena měsíčně, bez možnosti výplatu přerušit nebo pozastavit, a výplata bude rozvržena tak, aby skončila nejdříve tři roky před dosažením věku příjemce potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle zákona o důchodovém pojištění.

Samozřejmě není vyloučeno, aby účastníci, po splnění zákonných podmínek, čerpali dávky z doplňkového penzijního spoření, které by nesplňovaly výše uvedené parametry. Nicméně tito účastníci by nemohli využít výhody v systému důchodového pojištění (vyloučená doba) a veřejného zdravotního pojištění (státní pojištěnci).

Prostředky, ze kterých bude možné poskytovat dávky ze III. pilíře, budou zahrnovat veškeré příspěvky účastníka do účastnických fondů, státní příspěvky, příspěvky zaměstnavatele a jejich zhodnocení.

Za účelem naspoření dostatečného množství prostředků na účtech účastníků budou k vyšším úložkám motivováni jak účastníci, tak zaměstnavatelé, a to formou státního příspěvku (jen k příspěvkům účastníků) a daňového zvýhodnění. Příspěvek zaměstnavatele bude nově osvobozen od daně z příjmu do výše 30 000 Kč za rok (oproti současnému limitu 24 000 Kč za rok), a to pro všechny zaměstnance. Zaměstnavatelé se k přispívání mohou zavázat na základě kolektivní smlouvy nebo vnitřním předpisem. Právě zvýšení limitu pro osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmů má otevřít širší prostor pro kolektivní vyjednávání či ochotu zaměstnavatele zavázat se k přispívání.

Jinak budou dávky předdůchodů sledovat stejný daňový režim jako ostatní dávky z doplňkového penzijního spoření. Pro tyto dávky nebude existovat specifický daňový režim.

Podrobnější rozbor navrhované úpravy je obsahem zvláštní části důvodové zprávy.

3. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na rovnost mužů a žen, sociální dopady, dopady na životní prostředí a na podnikatelské prostředí České republiky

Navrhované změny v zákoně o důchodovém pojištění a zákoně o zdravotním pojištění se projeví zvýšenými náklady státního rozpočtu. Tyto náklady jsou dvojího druhu, a to

- a) přímé náklady spojené s platbou pojistného na zdravotní pojištění jako za státní pojištěnce,
- b) nepřímé náklady vyplývající v důchodovém pojištění z rozdílu nákladů spojených s výplatou kráceného předčasného starobního důchodu a řádného nekráceného starobního důchodu přiznaného při dosažení důchodového věku (v případě, že lidé dají přednost předdůchodům ze III. pilíře oproti předčasnému starobnímu důchodu).

V případě zvýšeného zájmu o uzavírání nových smluv ve III. pilíři, kdy by platil příspěvek do tohoto pilíře kromě zaměstnavatele současně i účastník, se pak bude jednat také o náklady na poskytování státního příspěvku.

Za předpokladu, že by předdůchod pobíralo 5 – 7 % osob v příslušném věkovém rozmezí (5 let před dosažením důchodového věku do dosažení důchodového věku), šlo by o cca 40 až 60 tis. osob.

V případě, že by se výše uvedené osoby pobírající předdůchod nově staly státními pojištěnci, náklady státního rozpočtu na platby pojistného na zdravotní pojištění by se mohly zvýšit o cca 350 až 500 mil. Kč ročně. Nicméně z účelu a zacílení celého řešení předdůchodu lze dovozovat, že se jedná o osoby, které by i bez existence tohoto institutu byly z jiného důvodu státními pojištěnci (poživatelé důchodu starobního nebo invalidního či osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání). Reálně očekávané dopady navrhovaného řešení do výdajů státního rozpočtu resp. příjmů veřejného zdravotního pojištění tak budou spíše zanedbatelné.

U důchodového pojištění by se nepřímé náklady pohybovaly v částce 200 až 300 mil. Kč ročně.

Navrhované změny v zákoně o daních z příjmu se mohou projevit sníženými příjmy do veřejných rozpočtů, dopad se však nepředpokládá výrazný. Vycházíme-li z dat, které jsou k dispozici ve vztahu k systému penzijního připojištění, v současnosti pobírá příspěvek zaměstnavatele zhruba čtvrtina účastníků penzijního připojištění (cca 1,2 mil.). Již nyní není stanovený limit osvobození plně využíván, průměrný měsíční příspěvek zaměstnavatele se pohyboval v roce 2010 kolem 470 Kč (tedy cca 5 600 Kč za rok).

Vzhledem k tomu, že poskytování příspěvku zaměstnavatele je zcela dobrovolné, stejně tak jako výše tohoto příspěvku, není možné vyčíslit přesné dopady, ale jen dopady přibližné při splnění vymezených předpokladů, konkrétně následujících:

- z celkového počtu 4,6 mil. účastníků penzijního připojištění je poskytován příspěvek zaměstnavatele zhruba čtvrtině, tj. 1,2 mil. účastníkům;

- v případě poskytnutého příspěvku zaměstnavatelem účastníkům mimo okruh vymezených rizikových skupin (tj. do max. osvobozeného limitu 30 000 Kč ročně) je propočten proveden variantně
 - a) pro příspěvek v max. výši 6 000 Kč ročně oproti stávajícímu limitu 24 000 Kč všem stávajícím účastníkům,
 - b) pro příspěvek odpovídající 50% výši možného, tj. 3 000 Kč všem stávajícím účastníkům, resp. 6 000 Kč polovinu všech stávajících účastníků,
- příspěvek bude poskytován nad rámec stávající úrovně nastavení mezd;
- případný dopad lze pak předpokládat pouze v oblasti snížení základu daně z příjmů, zejména právnických osob, kde lze odhadnout, že podstatná většina zaměstnavatelů je právnickou osobou (úhrada bude prováděna na úkor nákladů s daňovou účinností),
- úroveň zdaňovacího období 2013, sazba daně 19%;
- počet účastníků přesahujících v současné době nastavený limit osvobození 24 000 Kč, u nichž by zvýšení příspěvku vyvolalo dopady do inkasa daně z příjmů fyzických osob a pojistného, je pro účely propočtu možných celkových dopadů zanedbatelný a není s nimi proto při výpočtech uvažováno.

Možné dopady na inkaso v oblasti daně z příjmů:

- a) – 1,37 mld. Kč
- b) – 0,68 mld. Kč

Podle odhadů MPSV vzniknou České správě sociálního zabezpečení v souvislosti se zavedením tzv. předdůchodů dodatečné administrativní náklady, spojené s evidencí, zpracováním a uchováváním nového typu podání od penzijních společností, popř. pojišťoven, a to ve výši cca 15 milionů Kč bez DPH.

Návrh zákona nebude mít dopady na rovnost žen a mužů (diferenciace bude přípustná pouze mezi jednotlivými profesemi na základě kritéria rizikovosti, obtížnosti a namáhavosti vykonávané práce, pokud to bude ujednáno v kolektivní smlouvě nebo stanoveno ve vnitřním předpise zaměstnavatele), nepředpokládají se sociální dopady, dopady na životní prostředí ani na podnikatelské prostředí České republiky.

4. Proces konzultací

Mezi zástupci Ministerstva financí, Ministerstva práce a sociálních věcí a sociálních partnerů v rámci Pracovní skupiny RHSD pro koncepci důchodové reformy bylo od června 2011 několikrát projednáváno téma tzv. předdůchodů. Základní principy řešení této problematiky byly projednány na 92. Plenární schůzi RHSD dne 18. srpna 2011. O dalším postupu následně rozhodla 94. Plenární schůze RHSD dne 13. října 2011, na jejímž základě byl vypracován materiál s variantním řešením, o němž následně rozhodla Porada ekonomických ministrů.

Na základě rozhodnutí Porady ekonomických ministrů ze dne 4. ledna 2012 zpracovalo Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí materiál „*Předdůchody ve III. pilíři penzijního systému*“, který obsahoval návrh zákona, kterým se mění zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, a další související zákony v souvislosti se zavedením způsobu umožnění tzv. předdůchodů ve III. pilíři penzijního systému. Tento materiál byl projednán na Pracovní skupině RHSD pro koncepci důchodové reformy dne 13. února 2012 a následně na 96. Plenární schůzi RHSD dne 23. února 2012,

kteřá materiál schválila s tím, že v právní úpravě bude výslovně zakotvena zásada, podle které by se diferenciaci příspěvku v kolektivní smlouvě nebo vnitřním předpise ve prospěch zaměstnanců vykonávajících rizikové, těžké nebo namáhavé zaměstnání nepovažovala za porušení zásady rovného zacházení.

5. Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

6. Zhodnocení souladu návrhu zákona s mezinárodními smlouvami a slučitelnost s právními akty Evropských společenství

Problematika systémů důchodového zabezpečení není harmonizovaná na evropské úrovni s výjimkou směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/41/ES ze dne 3. června 2003 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi, která ovšem řeší zcela specifickou problematiku činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a v českém právním řádu je transponována zvláštním zákonem (zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, ve znění pozdějších předpisů).

Doplňkové penzijní spoření, jehož se zejména navrhovaný zákon dotýká, není předmětem činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění podle uvedené směrnice. Doplnkové penzijní spoření představuje systém, kde vztah účastníka a penzijní společnosti je založen na individuálních smlouvách. Zaměstnavatel nemá žádnou možnost tento vztah ovlivňovat. Může pouze na dobrovolné bázi svým zaměstnancům přispívat na jejich doplňkové penzijní spoření. Navrhovaná právní úprava se tak týká oblasti, která je zcela v kompetenci České republiky.

Na navrhovanou právní úpravu dopadají samozřejmě i zásady rovného zacházení, které jsou obsaženy v několika tzv. antidiskriminačních směrnicích EU, které jsou ovšem transponovány jinými právními předpisy. Navrhovaný zákon je s nimi plně v souladu, a to zejména s ohledem na skutečnost, že mechanismus tzv. předdůchodů bude při splnění daných podmínek přístupný všem účastníkům doplňkového penzijního spoření, nejen některým z nich. Diferenciaci mezi jednotlivými účastníky bude přípustná jen co se týče příspěvku zaměstnavatele či jeho výše, a to podle kritéria rizikovitosti, obtížnosti a namáhavosti vykonávané práce, a jen pokud to bude ujednáno v kolektivní smlouvě nebo stanoveno ve vnitřním předpise zaměstnavatele, v souladu s obecnou zásadou evropského a mezinárodního práva, podle níž je nutné ve srovnatelných situacích se všemi nakládat stejně, ale v rozdílných situacích je možné nakládat jinak. Na základě této zásady se pak zaměstnavatel v kolektivní smlouvě nebo vnitřním předpise může zavázat k poskytování různé výše příspěvku zaměstnancům vykonávající různé profese v závislosti na výše uvedených kritériích.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, upravují koordinaci systémů sociálního zabezpečení, které podléhají i dávky poskytované od určitého věku pracovníkům až do věku, ve kterém jim vznikne nárok na starobní důchod. Ustanovení těchto nařízení však dopadají na uvedené dávky, které jsou součástí I. průběžného penzijního pilíře.

Navrhovaná úprava dávek u doplňkového penzijního spoření (tedy umožnění čerpat prostředky z tohoto systému v určitém období před důchodovým věkem a při splnění daných

podmínek využívat výhod z toho plynoucích – pracovně zavedené označení „předdůchody“) však nepředstavuje specifickou dávku, ale jedná se pouze o úpravu obecných dávek doplňkového penzijního spoření, tedy soukromého systému. Nejsou tak dávkami ve smyslu koordinačních nařízení.

Dávek ze systému doplňkového penzijního spoření se dotýká i směrnice Rady 98/49/ES ze dne 29. června 1998 o ochraně nároků zaměstnanců a samostatně výdělečných osob, kteří se pohybují ve Společenství, na penzijní připojištění. Tato směrnice byla transponována mj. do zákona č. 427/2011 Sb. Navrhovaný zákon nezavádí při úpravě tzv. předdůchodů další specifické dávky, ale pouze upravuje parametry některých z nich. Proto transpozice ustanovení uvedené směrnice tak, jak byla provedena do zákona č. 427/2011 Sb., platí i pro stávající návrh.

Návrh zákona je tak s právními akty Evropské unie slučitelný.

Návrh zákona respektuje požadavky vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Návrh zákona je v souladu s Dohodou o Evropském hospodářském prostoru.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první – Změna zákona o doplňkovém penzijním spoření

K bodu 1

Aby bylo postaveno na jisto (i vzhledem k obavám sociálních partnerů v souvislosti s vyjednáváním příspěvku zaměstnavatele z možnosti považovat rozdílně vysoký příspěvek zaměstnavatele za nerovné zacházení), že poskytování různé výše příspěvku zaměstnavatele na základě kolektivního ujednání nebo vnitřního předpisu zaměstnavatele, pokud vezme v potaz rozdílnost vykonávané práce z hlediska její rizikovosti, obtížnosti nebo namáhavosti, není v rozporu se zásadou rovného zacházení, doplňuje se ustanovení § 10 o toto vymezení.

K bodům 2 až 4

Za účelem dosažení vyšší efektivity kontroly poskytování a vrácení státního příspěvku Ministerstvem financí a zamezení případné chybovosti, které nelze zcela předejít poskytnutím údaje jen o rodném čísle nebo čísle pojištěnce, se do zákona doplňuje požadavek na sdělování a uchovávání v informačním systému Ministerstva financí pro potřeby výkonu státního dozoru nad poskytováním a vrácením státního příspěvku i datum narození účastníka.

K bodům 5 až 8

Mění se věkové podmínky pro vznik nároku na starobní penzi na určenou dobu a úhradu jednorázového pojistného pro penze vyplácené životní pojišťovnou a pro nárok na jednorázové vyrovnání. Na jednorázové vyrovnání vznikne účastníkovi nárok při splnění podmínky spořicí doby dovršením důchodového věku, potřebného pro vznik nároku na starobní důchod z prvního penzijního pilíře. Pro penze (netýká se invalidní penze) bude

podmínka dosažení věku, který je o pět let nižší než věk, který je potřebný pro vznik nároku na důchod z prvního penzijního pilíře.

Z důvodu zabránění rozporu se zásadou rovného zacházení mužů a žen se zavádí fikce pro stanovení věku potřebného pro vznik nároku na některé dávky u žen tak, že tento věk se u nich stanoví stejně jako u mužů stejného data narození. U účastníků narozených před rokem 1975 totiž dochází k rozdílnému určení důchodového věku, kdy je u žen zohledňován počet vychovaných dětí. Až do okamžiku sjednocení důchodového věku by tak mužům vznikal nárok na některé dávky z doplňkového penzijního pilíře později než ženám, což by vedlo k rozporu se zásadou rovného zacházení. Navrhovaným řešením se tak vyhovuje článku 5 a 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání, jakož i § 8 odst. 2 písm. k) zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

K bodu 9 až 13, 15 a 16

Účastník bude mít nárok na vyplácení penzí při splnění podmínek pro jejich nárok uvedených v § 20 odstavci 1, ovšem pokud bude chtít, aby se doba vyplácení považovala za vyloučenou dobu pro účely důchodového pojištění a aby za něj stál platil po dobu pobírání penze z tohoto penzijního pilíře zdravotní pojištění, bude muset výplata penzí splňovat zákonem dané charakteristiky. Tyto platí jak pro penzi vyplácenou penzijní společností, tak pro penzi vyplácenou životní pojišťovnou. U starobní penze na dobu určenou, kterou vyplácí penzijní společnost, je ovšem nutné zohlednit skutečnost možného kolísání hodnoty prostředků účastníka, ze kterých je penze vyplácena, a proto bude penzijní společnost potvrzovat, že tyto podmínky jsou splněny v době započetí vyplácení této penze. Nastavení vyplácení musí splňovat dané zákonné podmínky, tzn. i splátky v neklesající výši s tím, že lze akceptovat, že v případě nepříznivého vývoje hodnoty prostředků účastníka může ke konci vyplácení dojít k situaci, kdy prostředky účastníka již nedostačují k výplatě splátky předdůchodu. Pak je penzijní společnost povinna účastníkovi vyplatit jeho zbývající prostředky v termínu pro výplatu nejbližší splátky.

Jednou z charakteristik vyplácené dávky předdůchodů je, že splátka činí alespoň 30 % průměrné mzdy v národním hospodářství vyhlášené Ministerstvem práce a sociálních věcí podle zákona upravujícího zaměstnanost za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, v němž započalo vyplácení starobní penze na určenou dobu. Minimální počáteční výše dávky je stanovena tak, aby za pomoci institutu používaného v rámci důchodového a zdravotního pojištění (tedy průměrné mzdy), dosahovala takové výše, která by s velkou pravděpodobností eliminovala možné čerpání dalších sociálních dávek ze systémů státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi a zároveň významným způsobem neomezovala přístup k této formě čerpání. U osob, na které je příslušná dávka (resp. s ní spojené pokrytí zdravotním a důchodovým pojištěním) cílena se předpokládá, že bude plnit funkci jediného příjmu účastníka, ze kterého bude schopen hradit většinu svých výdajů.

Vzhledem k potřebě navázat situaci příjemce takto charakterizovaných dávek na možnosti dané úpravou v důchodovém pojištění a všeobecném zdravotním pojištění, je nutné stanovit povinnost penzijní společnosti a pojišťovně, které budou tyto dávky vyplácet, informovat účastníka, Českou správu sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovnu účastníka o započetí a ukončení vyplácení těchto dávek. Informaci o zdravotní pojišťovně, u níž je účastník pojištěn, musí účastník sdělit penzijní společnosti, a to v žádosti o dávku

předdůchodů. V případě dávky předdůchodů, kterou bude vyplácet pojišťovna, musí účastník pojišťovně sdělit zdravotní pojišťovnu, u níž je pojištěn, při uzavření pojistné smlouvy. Účastník je rovněž povinen sdělovat bez zbytečného odkladu změnu zdravotní pojišťovny, pokud k ní dojde během pobírání dávky předdůchodů.

Platné znění zákona stanoví, že starobní penze na určenou dobu nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu musí být vyplácena minimálně tři roky. Nově se vkládá ustanovení, které tuto dobu zkracuje na dva roky, pokud vyplácená dávka splňuje parametry tzv. předdůchodů, a to z důvodu umožnění čerpání této dávky širšímu okruhu osob, u nichž lze předpokládat, že ne všichni budou mít naspořeno dostatek prostředků pro výplatu předdůchodů po dobu tří let, avšak využití této možnosti by mohlo ulehčit jejich tíživou finanční situaci v předdůchodovém období.

K bodu 14

Jedná se o úpravu navazující na změnu podmínek pro nárok na jednorázové vyrovnání. V případě, že již byla zahájena výplata penze z účastníkem určené části jeho prostředků, nemůže si účastník svoji volbu rozmyslet a požadovat místo penze jednorázové vyrovnání.

K části druhé – Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

V souvislosti s umožněním volby mezi hodnocením doby pobírání této dávky a hodnocením vyměřovacích základů z titulu případné výdělečné činnosti je třeba upravit způsob uplatnění zvolené možnosti. Přitom je odůvodněné umožnit změnu původní volby; obdobná možnost je již v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení zakotvena nyní.

K části třetí – Změna zákona o daních z příjmů

Za účelem zvýšení zájmu zaměstnavatelů přispívat svým zaměstnancům na produkty tzv. „spoření na stáří“ se navrhuje plošné zvýšení limitu osvobození příspěvků zaměstnavatele z uvedeného titulu z 24 000 Kč na 30 000 Kč.

K části čtvrté – Změna zákona o důchodovém pojištění

K bodu 1

V zákoně o doplňkovém penzijním spoření se navrhuje možnost přiznat a vyplácet stanovenou dávku (tzv. „předdůchod“) z finančních prostředků naspořených v rámci účasti na doplňkovém penzijním spoření (v tzv. III. pilíři důchodového systému). Cílem tohoto opatření je naspořit v rámci doplňkového penzijního spoření prostřednictvím příspěvků účastníků, zaměstnavatelů a státní podpory takové finanční prostředky, které by vytvořily prostor pro poskytování dávky až o pět let dříve před dosažením důchodového věku.

Při zavedení této možnosti je potřebné řešit negativní dopady na výši budoucího starobního důchodu přiznaného podle zákona o důchodovém pojištění v případech, kdy po určité období, po které bude tato dávka pobírána, nebude poživatel této dávky vůbec účasten základního důchodového pojištění, případně účasten bude, a to z titulu výdělečné činnosti vykonávané v pouze „kratším pracovním úvazku“, avšak zakládající účast na pojištění.

Nepůjde o zvláštní typ dávky definovaný zákonem o doplňkovém penzijním spoření, ale pouze o charakteristickým způsobem stanovené čerpání obecné dávky z doplňkového penzijního spoření, kterou bude vyplácet buď penzijní společnost nebo pojišťovna provozující činnost podle zákona o pojišťovnictví. Musí jít o dávku, jejíž čerpání končí nejdříve tři roky před dosažením důchodového věku potřebného pro vznik nároku podle § 32 zákona o důchodovém pojištění, která je vyplácena měsíčně bez přerušení, jestliže její počáteční výše (splátka) dosahuje alespoň částky ve výši 30 % průměrné mzdy v národním hospodářství vyhlášené MPSV podle zákona upravujícího zaměstnanost za kalendářní rok předcházející kalendářnímu roku, v němž započalo vyplácení starobní penze na určenou dobu.

Navržené opatření spočívá v tom, že doba pobírání této dávky bude považována pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu za vyloučenou dobu, a to až do dne dosažení věku potřebného pro vznik nároku podle § 32 zákona o důchodovém pojištění. Jde o obdobné řešení, jako bylo přijato pro posuzování doby studia pro nárok na invalidní důchod v souvislosti se zrušením této doby jako náhradní doby pojištění. Toto řešení se jeví jako optimální, zohledňující vyváženě jak obecné cíle, tak i cíle řešené zavedením této dávky. Tímto řešením nebude narušeno základní směřování důchodového systému k posílení vazby mezi příspěvkem (pojistným na důchodové pojištění) a navazujícími dávkami (důchody), což je v souladu i nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/07 uveřejněným pod č. 135/2010 Sb.

K bodu 2

Je odůvodněné, aby i v případě vyloučené doby z titulu pobírání této dávky byla umožněna volba mezi hodnocením této doby jako vyloučené doby nebo hodnocením vyměřovacích základů z titulu případné výdělečné činnosti v případě, že se tato doba kryje s dobou účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění, s dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu, nebo s dobou, za kterou náležely náhrady uvedené v § 16 odstavci 3 větě čtvrté a páté zákona o důchodovém pojištění, pokud o to pojištěnec nebo jiný oprávněný požádá. Způsob podání žádosti a lhůty, v nichž lze žádost podat, stanoví zvláštní právní předpis (§ 83 odst. 3 a § 86 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů).

K části páté – Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

K bodu 1 a 2

V souvislosti s umožněním čerpání charakteristickým způsobem stanovené dávky z doplňkového penzijního spoření před dosažením důchodového věku, kterou bude vyplácet buď penzijní společnost nebo pojišťovna provozující činnost podle zákona o pojišťovnictví, se navrhuje, aby za osoby čerpající tuto dávku, byl stát plátcem pojistného. Současně ovšem, pokud budou výdělečně činní, budou platit pojistné na zdravotní pojištění také sami.

Vzhledem k rozdílnému určení důchodového věku u žen a mužů by mohla nastat situace, kdy by žena byla považována za státního pojištěnce do nižšího věku, než do kterého by pobírala předdůchod, což by popíralo smysl navrhované úpravy. Proto se zavádí fikce

dosažení důchodového věku u žen stejně jako u mužů stejného data narození obdobně jako v zákoně o doplňkovém penzijním spoření.

V Praze dne 13. června 2012

RNDr. Petr Nečas, v.r.
předseda vlády

Ing. Miroslav Kalousek, v.r.
ministr financí